

Bijlage 1: De Buurtaanpak van negen buurten in Zwijndrecht

Inleiding

De gemeenteraad van Zwijndrecht heeft in juni 2015 ingestemd met het actieplan Kort Ambacht en Noord (KAN). In dit actieplan beschreven we een intensieve aanpak voor de periode van juni 2015 tot en met mei 2017. Het plan is erop gericht de leefbaarheid door of in opdracht van de gemeente te verbeteren. Een leefbare wijk betekent een wijk die schoon, heel en veilig is. Ook problemen als armoede en werkgelegenheid komen aan bod. De aanpak is vooral buurt- en straatgericht. De projecten en acties in dit actieplan zijn gebaseerd op de vastgestelde bestuursopdracht en de prioriteiten die zijn aangegeven door de inwoners van de KAN buurten.

Het actieplan KAN loopt af op 1 juni 2017. In september 2016 heeft uw raad een tussenrapportage ontvangen. Deze ging vooraf aan werkbezoeken in de twee wijken. De tussenrapportage is in de carroussel van 27 september 2016 besproken. De raad heeft het college gevraagd om met een voorstel te komen voor een vervolg op KAN.

Resultaten en ervaringen KAN

De intensieve aanpak in Kort Ambacht en Noord onderscheidt zich door te focussen op problemen op buurt- en straatniveau. De KAN-methodiek heeft als uitgangspunten dat:

- bewoners zelf weten wat er nodig is om de leefbaarheid in de buurt te verbeteren,
- bewonersparticipatie een randvoorwaarde is voor het succes,
- een intensieve projectmatige samenwerking met netwerkpartners cruciaal is.

Dankzij het bieden van maatwerk kunnen we oplossingen steeds dicht(er) bij en met bewoners en netwerkpartners organiseren. De manier waarop dat gebeurt, vullen vooral de bewoners en netwerkpartners in.

Lessons to learn

Sinds de introductie van deze aanpak in 2015 is in de monitor L&V een stijgende lijn te zien. Professionals en inwoners hebben een positievere kijk op hun buurt en wijk. Medewerkers, vrijwilligers en bewoners voelen zich gehoord en gewaardeerd. Om de stijgende lijn in Kort Ambacht en Noord door te zetten, het resultaat te borgen en in de overige buurten dezelfde methodiek te hanteren is een vervolg op KAN noodzakelijk.

Bij de uitvoering van het actieplan KAN hebben we samen met actieve bewoners en partners de nodige ervaring opgedaan. Deze ervaring willen we benutten in de vervolgaanpak. Dit is wat we hebben geleerd:

- Een totale wijkaanpak is in de meeste gevallen niet effectief.
- In beide wijken wonen mensen die we nauwelijks kunnen bereiken. Hiervoor is een intensievere aanpak nodig in samenwerking met de partners (woningcorporaties, wijkagenten, Diverz, Vivera wijkteam). Dit kost extra tijd van organisaties.
- Kleinschaligheid werkt.
- Pop-up acties in de wijk werken.
- Snel en adequaat reageren op vragen en verzoek van bewoners geeft hun vertrouwen.
- Gedrukte media wordt niet goed geconsumeerd.
- Online-communicatie wordt goed opgepakt, er is steeds meer interactie.

- Het gebruik van de activiteiten georganiseerd door partners in de wijk blijken uitstekende ingangen voor het onder de aandacht brengen van gemeentelijke acties en het bereiken van bewoners.

Dit zijn de belangrijkste bevindingen. Medio 2017 ontvangt u de uitgebreide eindrapportage van het actieplan KAN.

Toenemende druk

Huishoudens met recht op huurtoeslag moeten sinds 1 januari 2016 in principe een woning toegewezen krijgen met een huur onder de zogenaamde aftoppingsgrenzen (rond 600 euro). Deze passendheidsnorm is onderdeel van de Woningwet die op 1 juli 2015 inging. Hierdoor neemt de druk op het goedkopere deel van de sociale woningvoorraad toe. Als gevolg van deze maatregel worden mensen met een laag inkomen geconcentreerd gehuisvest. Onder de mensen met een laag inkomen bevinden zich relatief veel statushouders en bijzondere doelgroepen (bijvoorbeeld instellingverlaters). Dit kan spanningen opleveren in buurten en wijken waardoor de leefbaarheid onder druk komt te staan. Deze ontwikkeling vraagt om een reactie.

Het vervolg: De buurtaanpak

De opdracht

In het bestuurlijk overleg Prestatieafspraken lange termijn (PALT) hebben de gemeente en de corporaties afgesproken gezamenlijk te werken aan de verbetering van de leefbaarheid in Zwijndrecht. Op verzoek van dit bestuurlijk overleg hebben we in het najaar van 2016 een projectgroep samengesteld uit medewerkers van de gemeente Zwijndrecht en de beide grote woningcorporaties Trivire en Woonkracht10. De opdracht van het bestuurlijk overleg voor deze projectgroep was om voor Zwijndrecht te bepalen in welke buurten de leefbaarheid onder druk staat en welke acties en maatregelen noodzakelijk zijn om de leefbaarheid significant te verbeteren. Met deze opdracht geeft het college gevolg aan het verzoek van de Raad om te komen met een vervolg op het project KAN.

Het opstellen van buurtprofielen

De ingestelde projectgroep is gestart met een inventarisatie van gegevens. De beschikbare informatie van de gemeente en corporaties is per buurt of complex verzameld en naast elkaar gelegd. Het betreft gegevens over leefbaarheid, armoede, werkloosheid, huurachterstanden, schulden etc.. De bronnen die daarbij werden gebruikt, zijn o.a. de Leefbaarometer, Cbsinuwbuurt, Straatkubus, gegevens over huurachterstanden, aantallen mutaties (verhuizingen) en overlastsituaties. Na analyse van deze gegevens kwamen negen buurten of complexen naar voren, die onvoldoende of zwak scoren. Van elke buurt is een profiel gemaakt.

De volgende negen buurten scoren onvoldoende of zwak:

Noord:

- Planetenbuurt
- Sterrenbeeldenbuurt
- Schildersbuurt
- BLTS (Bosch – Langeraarstraat – Turk – Schuitenvaarderstraat).

Kort Ambacht:

- Kapiteinflats
- Dichtersbuurt Midden
- Meerdervoort
- Koloniënbuurt.

Nederhoven:

- Leeuwerik- en Fazantplein.

In de buurtprofielen hebben we in samenwerking met de beide corporaties de problemen benoemd. Aan de hand van de profielen zijn per buurt en complex doelstellingen bepaald en is aangegeven welke maatregelen er nodig zijn om het verschil te maken. Tijdens dit proces bleek dat de informatie en de ervaring van corporaties en gemeente per buurt overeenkomt en/of op elkaar aansluit. Ook over de gewenste maatregelen bestaat in de werkgroep overeenstemming.

Gesprekken met bewoners, huurdersraden en partners

Na het opstellen van de buurtprofielen hebben we aan bewoners en partners in de wijk gevraagd wat zij zien in de wijk en wat zij denken dat er moet gebeuren. We hebben daarvoor drie bijeenkomsten georganiseerd:

- 26 januari: Maatschappelijk middenveld. Hierbij waren totaal 40 professionals uit beide wijken aanwezig waaronder oa. vertegenwoordigers van Vivera-wijkteams, CJG, politie, Diverz, Leerwerkbedrijf Zwijndrecht Werkt, Vivenz en SDD
- 15 februari: Bewoners en huurdersraden van de Planetenbuurt, Sterrenbeeldenbuurt, Schildersbuurt en BLTS (Bosch – Langeraarstraat – Turk – Schuitenvaarderstraat)
- 23 februari: Bewoners en huurdersraden van de Kapiteinflats, Dichtersbuurt Midden, Meerdervoort, Koloniënbuurt en het Leeuwerik- en Fazantplein in Nederhoven.

De opkomst van bewoners bij de bijeenkomst in de wijk Noord was laag: 11 bewoners uit 3 buurten. De buurt BLTS was niet vertegenwoordigd. De opkomst van de wijk vanuit de 4 buurten in Kort Ambacht en het Leeuwerik- en Fazantplein was goed. Ruim 60 bewoners die elke buurt vertegenwoordigden.

Wat opviel was de overeenstemming tussen bewoners, maatschappelijk middenveld en die van gemeente/corporaties op de geconstateerde problemen. Wat ook opviel was dat de aanwezige (betrokken) bewoners een positiever oordeel hebben over hun buurt en de leefbaarheid dan de professionals. De laatsten leggen veel meer de nadruk op problemen terwijl bewoners al snel in kansen en oplossingen denken.

Verder bleek dat bewoners bereid zijn om zelf iets voor hun buurt te betekenen. Ze zijn trots op hun buurt. Ze willen een nette buurt. Op dit moment zijn meerdere bewoners actief in hun wijk! Ze zoeken daarbij de samenwerking met Diverz of vinden elkaar zoals in de beheergroep Kort Ambacht Zuid. Deze groep heeft samen met Diverz maar liefst negen activiteiten gepland voor 2017.

Op de bijeenkomsten met buurtbewoners en vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld werden de problemen uit de buurtprofielen herkend en de voorgestelde maatregelen omarmd.

Het resultaat

Resultaat van het doorlopen proces is een serie voorstellen voor de negen buurten of complexen in het actieplan Buurtaanpak dat breed gedragen wordt door de betrokken bewoners, het maatschappelijk middenveld en beide corporaties.

Programma Sociaal Domein

Een aantal van de beschreven maatregelen en acties in het actieplan is ook onderdeel van reguliere uitvoeringsprogramma's van de woningcorporaties en de gemeente en van thema's binnen het programma Sociaal Domein. Dit biedt kansen om de maatregelen integraal uit te voeren met geplande werkzaamheden en activiteiten.

Van de maatschappelijke vraagstukken en problemen uit het programma Sociaal Domein zien we dat deze in grotere concentraties voorkomen in de negen geselecteerde buurten. In het bijzonder de problematiek rond armoede en schulden zien we hier meer dan gemiddeld terugkomen. De buurtaanpak en de uitvoering van het programma Sociaal Domein zijn daarom niet los van elkaar te zien.

Voorstellen voor het actieplan Buurtaanpak

Het resultaat van het hierboven doorlopen proces en de gevoerde gesprekken is een beschrijving van elke buurt met breed herkende probleemsignaleringen en voorstellen voor een samenhangend pakket van buurtgerichte acties. Soms gaat het daarbij om een specifieke actie voor een buurt, soms om acties die in ieder van de negen buurten en complexen ingezet kan worden. Bij elkaar resulteert dit steeds in een 'veldboek' van maatregelen per buurt en tot een aantal maatregelen dat voor elke buurt geldt. Voor elke buurt is een samenvatting gemaakt.

De maatregelen

De voorgestelde maatregelen hebben betrekking op een scala van terreinen. Een aantal acties past binnen reguliere programma's of het programma Sociaal Domein. De belangrijkste terreinen en de relatie met andere programma's is hieronder aangegeven. Daarbij moet echter meteen geconstateerd worden dat deze lijst van terreinen en de relaties met programma's niet volledig is.

- Sturing op instroom van bewoners door huurprijsdifferentiatie,
- Screening van nieuwe huurders in complexen met overlast- en veiligheidsproblemen,
- Fysieke maatregelen gericht op vergroten van de veiligheid,
- Voorkomen/bestrijden overlast (valt ten dele samen met thema 'Lang zullen we wonen' waar het overlast betreft van mensen met een psychiatrische stoornis)
- Vergroting van sociale en sociaal - economische weerbaarheid van zittende huurders (valt ten dele samen met thema 'Vivera wijkteams', 'Aan de slag met armoede', 'Van JOP naar JOB')
- Kennen en gekend worden. Achter de voordeur komen bij bewoners. (Thema 'Eenzaamheid kan je delen')

In het actieplan Buurtaanpak nemen we de concrete maatregelen mee die vanuit het actieplan KAN zijn uitgevoerd of op dit moment worden uitgevoerd. Belangrijkste zijn: het verbeteren van de verkeersveiligheid en de aanpak van zwerfafval. Dit om deze maatregelen met bijbehorende acties goed te borgen met de gewenste resultaten. Het betreft hier acties en maatregelen voor de totale wijken Noord en Kort Ambacht.

Organisatiestructuur

Overleg, afstemming en een laagdrempelige samenwerking bij het opstellen en uitvoeren van beleid tussen corporaties, netwerkpartners en gemeente zijn randvoorwaardelijk voor het verbeteren van de leefbaarheid.

Samenwerkingsstructuur Buurtaanpak

1. Stuurgroep	
Deelnemers:	De directeurs Woonkracht10 en Trivire, wethouders Wonen en Sociaal en de burgemeester
Vergaderfrequentie:	2 maal per jaar en zoveel vaker als nodig
Werkzaamheden:	De stuurgroep stelt de kaders waarbinnen de projectgroep werkt en toetst de voortgang

2. Projectgroep	
Deelnemers:	Woonkracht10 en Trivire, projectleider en beleidsmedewerker gemeente Vivera
Vergaderfrequentie:	6 maal per jaar en zoveel vaker als nodig
Werkzaamheden:	- De projectgroep overlegt over beleid m.b.t. woonruimteverdeling, fysieke ingrepen in de negen buurten en complexen, inzet van welzijnswerk, zorg, begeleiding en toeleiding naar werk. - Deelnemers aan de projectgroep dragen zorg voor optimale afstemming van beleid en uitvoerende werkzaamheden op genoemde terreinen van de corporaties en gemeente en de door haar gesubsidieerde instellingen, - De projectgroep overlegt met bewoners en huurdersorganisaties over het beleid en uitvoerende werkzaamheden op genoemde terreinen, - De projectgroep adviseert de stuurgroep, - Voert opdrachten van de stuurgroep uit voor zover zij daartoe bevoegd is. - Stelt concept-actieplannen op en voert hierover overleg met de eigen organisaties, bewoners, huurdersorganisaties en legt deze voor aan de stuurgroep.

Naast de stuurgroep en de projectgroep zetten de gemeente en de corporaties het Regieteam voort. Hierin wordt de voortgang van het maatregelenpakket besproken en vindt afstemming plaats. Daarnaast is de noodzaak gebleken om een leefbaarheidsoverleg (her)in te voeren dat essentieel blijkt voor de afstemming over de leefbaarheid op casusniveau in Zwijndrecht.

3. Regieteam/Afstemmingsoverleg	
Deelnemers:	Gemeente, Woonkracht10, Trivire en relevante netwerkpartners
Vergaderfrequentie:	8 maal per jaar en zoveel vaker als nodig

Werkzaamheden:	In het Regieteam participeren netwerkpartners die een rol hebben bij het signaleren, analyseren en het bieden van een (project/zorg)aanbod op diverse leefbaarheidsvraagstukken georganiseerd
-----------------------	---

De rest van Zwijndrecht

In het actieplan Buurtaanpak doen we voorstellen voor de aanpak van de leefbaarheid in negen zwakke buurten in Zwijndrecht. Tijdens de behandeling van de tussenrapportage KAN in de carrousel van 27 september 2016 heeft de raad ook gevraagd om de ervaringen die zijn opgedaan bij de uitvoering van het actieplan KAN uit te rollen over de rest van Zwijndrecht indien hier in een buurt of gebied aanleiding voor is.

Tijdens de werkbijeenkomst op 26 januari 2016 met het maatschappelijk middenveld hebben wij de professionals gevraagd welke overige buurten volgens hen onder druk staan. Daarnaast zijn alle buurten in Zwijndrecht geanalyseerd en daar waar noodzakelijk is aanvullende informatie verzameld via geraadpleegde databronnen zoals de Leefbaarometer, Cbsinuwbuurt en de Straatkubus.

Daar komen acht buurten uit die matig scoren:

1. Noord: Corridor Oost; Dr. Boutenstraat en Da Costastraat.
2. Noord: Pilotenbuurt; Anth. Fokkerstraat en Doctor Plesmanstraat.
3. Walburg: Europese buurt; Vlaamse straat.
4. Walburg: Gerbrandyplein en P.J. Oudplein.
5. Walburg: Staatsliedenbuurt-Zuid.
6. Nederhoven: Ooievaar- en Vinkplein.
7. Centrum: Voormalig veilingterrein; Tomatenplein.
8. Kort Ambacht: Bloemenbuurt M(adelief) - Z(onnebloem)

Waar mogelijk kan een negatieve leefbaarheidsontwikkeling worden voorkomen door tijdig ingrijpen. De ervaringen die we op doen met de aanpak van de negen buurten worden toegepast op de bovenstaande acht buurten. We houden in deze buurten in de gaten of verder verval aan het optreden is en ingrepen noodzakelijk zijn.

Planning met processtappen Buurtaanpak

Tijdvak	Actie
16 mei 2017	Informatienota raad (carrousel) voorstel Buurtaanpak en de rest van Zwijndrecht
30 mei 2017	Adviesnota B&W met punten: ▪ Evaluatie actieplan KAN ▪ Voorstel Buurtaanpak en rest van Zwijndrecht voor kadernota 2018 en 2019.
8 juni 2017	Werkbezoek raad en corporaties aan Kort Ambacht en Noord
27 juni 2017	Behandeling Buurtaanpak en de rest van Zwijndrecht in de raad. (onderdeel van de kadernota)
Juni - september 2017	Besluitvorming raden van besturen woningcorporaties over voorgestelde maatregelen en gevraagde financiële middelen.
Najaar 2017	Maken van keuzes en eventueel stellen van prioriteiten: samen met partners en bewoners.
Januari 2018	Start Buurtaanpak

Hoe verder?

Het complete voorstel voor het actieplan buurtaanpak wordt aan de bestuurders van de woningbouwcorporaties en via college aan de gemeenteraad ter besluitvorming voorgelegd. Afhankelijk van deze besluitvorming en besprekingen bij de kadernota over de hoogte van de beschikbare budgetten, maken we in het najaar het actieplan voor 2018 en 2019 concreet. Hierbij worden opnieuw de maatschappelijke partners en bewoners betrokken.

Van de voorgestelde acties en maatregelen kan een aantal snel uitgevoerd worden of op het moment van het voorleggen van de stukken al in uitvoering zijn (laaghangende appels). Niet alle acties en maatregelen om problemen aan te pakken kosten tijd en geld.

In de intensieve en constructieve samenwerking met, in eerste instantie, beide corporaties en later ook met het maatschappelijk middenveld en bewoners constateren we dat het gezamenlijk optrekken en elkaar vinden helpt bij het maken van concrete afspraken en uitvoeren van acties.

Het actieplan KAN eindigt op 1 juni 2017. Er zijn voldoende geld en middelen beschikbaar om acties en maatregelen ook in de 2^e helft van 2017 een vervolg te geven. Daarmee hebben we een mooie aansluiting op de uitvoering van het actieplan Buurtaanpak vanaf 2018.